

MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ETIKOS KOMISIJA

SPRENDIMAS

DĖL BIRUTĖS LIUTKUVIENĖS 2018-06-19 PRAŠYMO „IŠTIRTI LINOS RIMKIENĖS GALIMĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJOS, VALSTYBĖS POLITIKŲ ELGESIO KODEKSO IR KITŲ TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMŲ PAŽEIDIMĄ“

2019 m. kovo 6 d. Nr. T20-2
Mažeikiai

Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisija (toliau – Etikos komisija), susidedanti iš Etikos komisijos pirmininkės Genoveitos Gricienės, narių Pauliaus Aurylos, Gintauto Jautakio, Irenos Macijauskienės, Renatos Vindašienės, Vytauto Vismino. Išnagrinėjusi Birutės Liutkuvienės 2018-06-19 prašymą „Ištirti Linos Rimkienės galimą Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Valstybės politikų elgesio kodekso ir kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimą“ bei pateiktą medžiagą, Lietuvos Respublikos seimo kontrolieriaus (toliau – Seimo kontrolierius) 2018-12-10 pažymą Nr. 4D-2018/2-1057 „Dėl Birutės Liutkuvienės skundo prieš Mažeikių rajono savivaldybę“, Lietuvos administracinių ginčų komisijos Šiaulių apygardos skyriaus (toliau – Administracinių ginčų komisija) 2018-11-05 sprendimą Nr. 3R3-29 (AG3-30/23-2018), ir išklausiusi UAB „Mažeikių aidas“ radijo stotyje 2018-06-11 10 val. transliuotą laidą „Opozicijos valandas su Lina Rimkiene“ (toliau – Transliuota laida),

n u s t a t ė :

Etikos komisija gavo Birutės Liutkuvienės (toliau - Pareiškėja) 2018-06-19 prašymą „Ištirti Linos Rimkienės galimą Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Valstybės politikų elgesio kodekso ir kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimą“, kuriame prašoma: „atlikti tyrimą dėl Linos Rimkienės galimo Lietuvos Respublikos Konstitucijos, valstybės politiko elgesio kodekso įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų Mažeikių Aidas, UAB radijo stoties 2018-06-11 10 val. laidoje „Opozicijos valanda su Lina Rimkiene““ bei tos laidos vaizdo įrašo transliavimo Linos Rimkienės Facebook pažeidimų ir dėl jo priimti atitinkamą sprendimą.

Pažymėtina, kad Etikos komisija buvo priėmusi protokolinį 2018-08-01 sprendimą Nr. T8-9 ir Etikos komisijos 2018-08-07 raštu Nr. R8-2.17-2980 informavo Pareiškėją, kad tyrimo nepradės. Tačiau Pareiškėja šį sprendimą apskundė Seimo kontrolieriui ir Administracinių ginčų komisijai, kuri Etikos komisijos protokolinį 2018-08-01 sprendimą Nr. T8-9 panaikino ir įpareigojo atlikti tyrimą iš naujo.

Seimo kontrolieriaus sprendimas bei rekomendacija 2018-12-10 pažymos 21-22 punktuose: „vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia: Birutės Liutkuvienės skundą dėl Mažeikių rajono savivaldybės veiksmų (neveikimo), nagrinėjant B. Liutkuvienės 2018-06-19, 2018-07-23 ir 2018-07-30 kreipimusis bei teikiant atsakymus, pripažinti pagrįstu. <...> rekomenduoja: pagal kompetenciją pakartotinai išnagrinėti Birutės Liutkuvienės 2018-06-19, 2018-07-23 ir 2018-07-30 kreipimusis ir pateikti B. Liutkuvienei išsamų bei motyvuotą atsakymą“.

Administracinių ginčų komisijos sprendimas: „panaikinti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos 2018-08-07 sprendimą Nr. R8-2.17-2980 „Dėl skundo išnagrinėjimo“, Įpareigoti atsakovę Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisiją išnagrinėti pareiškėjos Birutės Liutkuvienės 2018-06-19 prašymą „Ištirti Linos Rimkienės galimą Lietuvos Respublikos Konstitucijos,

Valstybės politikų elgesio kodekso ir kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimą“ ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą“.

Atsižvelgus į aukščiau išdėstytą Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2018-11-30 sprendimu Nr. T1-330 buvo pakeistas Etikos komisijos pirmininkas. Taip pat pakeistas ir Etikos komisijos sekretorius. Naujasis Etikos komisijos pirmininkas buvo supažindintas su teisės aktų nuostatomis dėl prašymų nagrinėjimo tvarkos ir terminų, Etikos komisijos sekretoriui papildomai nurodyta stebėti prašymų nagrinėjimo terminus ir apie galimus prašymų nagrinėjimo uždelimo atvejus, dar nepasibaigus teisės aktuose nustatytam maksimaliam nagrinėjimo terminui, informuoti Etikos komisijos pirmininką ir (arba) Merą.

Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos 2018-12-17 protokoliniu sprendimu Nr. T8-14 6 klausime priimtas sprendimas – Pradėti tyrimą.

Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos nuostatų, patvirtintų Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2018-08-31 sprendimu Nr. T1-233 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos nuostatų patvirtinimo“ 25 punkto pagrindu pažeidimo tyrimas turi būti baigtas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tyrimo pradžios su galimybe esant poreikiui pratęsti nustatytą terminą ne ilgiau kaip dviem mėnesiams.

Etikos komisija 2019-01-15 protokoliniu sprendimu Nr. T8-1 2 klausime priėmė sprendimą – Tęsti pradėtą tyrimą 2 mėnesių laikotarpiui.

Atsižvelgus į pateiktą informaciją, buvo siekta sklandaus problemos sprendimo, todėl į organizuojamus posėdžius buvo kviečiamos tiek Pareiškėja tiek tarybos narė Lina Rimkienė. Nė viena iš jų posėdžiuose dalyvauti nepanoro.

Etikos komisija, siekdama suteikti teisę į lygiavertę gynybą, kreipėsi į Mažeikių rajono savivaldybės tarybos narę Liną Rimkienę, suteikdama progą pasiaiškinti apie galimus įtarimus bei pateikti savo poziciją, kontrargumentus. Pažymėtina, kad šia suteikta galimybe nebuvo pasinaudota, kadangi nebuvo gautas atsakymas į Etikos komisijos 2019-02-01 raštą Nr. R8-2.17-416.

Tyrimo metu išklauius Transliuotos ginčo laidos įrašą nustatyta, kad buvo vartotos Pareiškėjos prašyme minėtos frazės:

- „dirbo sau ir savo šeimai, nedirbo mokyklos bendruomenei“;
- „vadovas veikė kenksmingai“;
- „subėga valdžios vyrai užglaisto“;
- „atleidžia neteislingai darbuotojus iš darbo“;
- „už savo nusikaltimus baudžiama“;
- „išgrobstė 65 tūkst. eurų“
- vadino „grobstytoja“, „nusikaltėle“ ir kt.

Pastebėta, kad Transliuotoje ginčo laidoje Lina Rimkienė nevartojo tokių žodžių kaip „galimai“, „turbūt“, „įtariama“ ar panašaus pobūdžio nekategoriškų žodžių.

Valstybės politikų elgesio viešajame gyvenime principų ir reikalavimų pagrindai numatyti Lietuvos Respublikos politikų elgesio kodekse (Elgesio kodeksas) ir Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos nuostatuose (toliau - Nuostatai), patvirtintuose Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2016-05-27 sprendimu Nr. T1-151 (cituojami galiojė Transliuotos ginčo laidos laikotarpiu).

Elgesio kodekso 6 str. 1 d. nustatyta: „Valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami šiame kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, tyrimą atlieka institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos komisijos“.

Etikos nuostatų 7.3 punkte nustatyta, kad Etikos komisija: „tiria ir priima sprendimus dėl savivaldybės tarybos narių veiklos atitikties Vietos savivaldos įstatymo, Valstybės politikų elgesio kodekso, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, Tarybos reglamento, kitų teisės aktų, reglamentuojančių savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, nuostatoms“.

Elgesio kodekso 7 str. 1 d. 1 p. nustatyta, kad Valstybės politiko elgesio tyrimas Komisijoje gali būti pradėtas, kai yra bent vienas iš šių pagrindų: „fizinio ar juridinio asmens skundas, kreipimasis ar pranešimas (toliau – skundas) apie valstybės politiko galimai padarytą šiame kodekse nustatytų valstybės

politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimą“.

Elgesio kodekso 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šiuo kodeksu siekiama įgyvendinti konstitucinį valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms principą, plėtoti demokratinį valdymą, didinti visuomenės pasitikėjimą valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis, skatinti valstybės politikų ir kandidatų į valstybės politikus atsakomybę už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei. Valstybės politikų elgesio principai įtvirtinti Elgesio kodekso 4 straipsnyje, kuriame numatyta, jog valstybės politikas viešajame gyvenime vadovaujasi šiais elgesio principais: pagarba žmogui ir valstybei – laikosi žmogaus teisių ir laisvių ir jas užtikrina, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir teise, didina pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis (1 p.); <...> pavyzdingumas – deramai elgiasi visuomenėje, laikosi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų (6 p.). (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. lapkričio 26 d. išvada administracinėje byloje Nr. eI-29-415/2018*)

Pažymėtina, jog šiais principais be jokių išimčių savo veikloje vadovautis privalo savivaldybės tarybos nariai.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad savivaldybės nario priesaikos turinys susideda iš trijų elementų: (1) gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, (2) sąžiningai atlikti visas savivaldybės tarybos nario pareigas ir (3) susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių gyventojų teises ir viešuosius interesus (*2016 m. birželio 17 d. išvada administracinėje byloje Nr. I-17-438/2016*). Pastebėtina, jog prisiekdamas savivaldybės tarybos narys besąlygiškai įsipareigoja laikytis visų priesaikoje minimų vertybių ir veikti taip, kaip įpareigoja duota priesaika (*2018 m. kovo 1 d. išvada administracinėje byloje Nr. eI-7-822/2018*).

Konstitucijos, oficialiosios konstitucinės doktrinos ir nurodyto teisinio reglamentavimo kontekste yra pagrindas savivaldybės tarybos nario priesaiką vertinti kaip ypatingą teisinę reikšmę turintį aktą – prisiekdamas savivaldybės tarybos narys besąlygiškai įsipareigoja laikytis visų priesaikoje minimų vertybių; duodamas priesaiką išrinktas savivaldybės tarybos narys viešai ir iškilmingai įsipareigoja veikti taip, kaip įpareigoja duota priesaika, ir jokiomis aplinkybėmis jos nesulaužyti; iš savivaldybės nario priesaikos jam kyla pareiga gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus, sąžiningai vykdyti savivaldybės bendruomenės atstovo pareigas taip, kaip jį įpareigoja Konstitucija ir įstatymai. Veiklos teisėtumo reikalavimas – tai ir sąžiningumo imperatyvas, pareiga rinkėjams, visuomenės atstovams pateikti teisingus faktus apie savo pareigų vykdymą, pareiga vengti elgesio, žeminančio vietos valdžios atstovo reputaciją ir autoritetą, draudimas atlikti bet kokius teisei priešingus veiksmus, kuriais kurstoma tautinė, rasinė, religinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami arba kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai.

Komisija mano, kad savivaldybės tarybos nariams yra keliami aukštesni veiklos, atsakomybės, etikos ir profesionalumo standartai. Tiek iš savivaldybės tarybos nario priesaikos, tiek iš Elgesio kodekso kylantys reikalavimai sąžiningai eiti savo pareigas ir laikytis aukščiausių elgesio standartų, vengti situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenėje abejonę, priėmimą, reiškia, jog savivaldybės tarybos narys turi būti gerai informuotas ir kalbėdamas viešai žinoti visą sprendžiamo klausimo kontekstą bei neapsiriboti vien selektyviais bei vienpusiškais duomenimis.

Savivaldybės tarybos nariui iš Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies, 25 straipsnio 4 dalies ir 28 straipsnio, 31 straipsnio išplaukia įpareigojimai savo funkcijas vykdyti ir įgaliojimus įgyvendinti vadovaujantis Konstitucija ir teise, o reiškiant įsitikinimus susilaikyti nuo pareiškimų, kuriais asmenys yra šmeižiami ar kitaip yra dezinformuojama visuomenė.

Nekaltumo prezumpcijos principas yra įtvirtintas Konstitucijos 31 straipsnyje (ir atkartojama baudžiamojo proceso kodekse), kurie greta kitų dalykų skelbia, jog „asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusio teismo nuosprendžiu“. Galima taip sakyti, ši nuostata įtvirtina du vienas su kitu susijusius reikalavimus: pirma, kad kaltės nustatymas privalo vykti pagal tam tikrą proceso tvarką, ir, antra, jog tai gali padaryti tik teismas, priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį. Kaip procesinis principas nekaltumo prezumpcijos taisyklė greta įrodinėjimo naštos priskyrimo kaltinimui visų pirma reiškia, jog asmens kaltumo nustatymas turi būti galutinis bylos nagrinėjimo rezultatas, bet ne išankstinė prielaida. Taigi greta subjektyviosios asmens teisės jis užtikrina bylos nagrinėjimo eigos funkcionalumą.

Šiuo atveju nesilaikyta nekaltumo prezumpcijos, kadangi Transliuotos ginčo laidos metu pasakyti žodžiai kategoriški ir konstatuojantys faktus: „dirbo sau ir savo šeimai, nedirbo mokyklos bendruomenei <...> vadovas veikė kenksmingai <...> subėga valdžios vyrai užglaisto <...> atleidžia neteisingai darbuotojus iš darbo <...> už savo nusikaltimus baudžiama <...> išgrobstė 65 tūkst. eurų <...> grobstytoja <...> nusikaltėle“ ir kt.

Tokį sprendimą Komisija daro atsižvelgdama ir į tai, kad tarybos narė Lina Rimkienė laidos turinio atgarsiai buvo analizuojami žiniasklaidos, kas neabejotinai leidžia teigti, jog visuomenei buvo ir yra svarbu, kaip ir kokie sprendimai priimami biudžetinės įstaigos vadovo atžvilgiu, kokių veiksmų biudžetinės įstaigos steigėjas imasi susidariusios situacijos atžvilgiu ir pan. Tarybos narė Lina Rimkienė nepaneigė viešai publikuotų teiginių, nors tokią galimybę turėjo. Atsainų tarybos narės požiūrį suponuoja ir jos pozicija nedalyvauti komisijos posėdžiuose, o raštu nepateikti paaiškinimų.

Komisija, išnagrinęjusi kreipimąsi ir pateiktą medžiagą, visapusiškai ir sistemiškai vertindama visus medžiagos duomenis, neatsiedama jų vieno nuo kito, sprendžia, kad tarybos narė Lina Rimkienė Transliuotos ginčo laidos metu, vartodama kaltinamąsias frazes Pareiškėjos atžvilgiu („grobstytoja <...> nusikaltėle“, „vadovas veikė kenksmingai“ ir kt.), pažeidė Lietuvos Respublikos Valstybės politikų elgesio kodekso **4 straipsnio 1 ir 6 punktus**, reglamentuojančius valstybės politikų elgesio pagarbos žmogui ir valstybei ir pavyzdingumo principus. Etikos komisija sprendžia, jog Lina Rimkienė, kaltindama nesilaikė visuotinai pripažintų politiko etikos normų, ne tik nevengė situacijos, kad politiko elgesys nekenktų jo ar institucijos, kurioje ji eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, bet pati savo elgesiu būtent tokią situaciją sukėlė.

Komisijai nekelia abejonių, kad Lina Rimkienė pažeidė Valstybės politikų elgesio kodekso pagarbos žmogui ir valstybei bei pavyzdingumo principus, įtvirtinančius, jog **privalu** laikytis žmogaus teisių ir laisvių ir jas užtikrinti, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija ir teise, didinti pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis, deramai elgtis visuomenėje, laikytis visuotinai pripažintamų dorovės, moralės ir etikos normų.

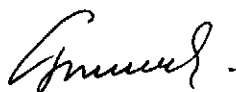
Elgesio kodekso 9 str. 1 d. 1 p. nustatyta, kad Valstybės politiko elgesio tyrimą atlikusi Komisija gali priimti šiuos sprendimus: 1) konstatuoti, kad valstybės politikas nepažeidė šiame kodekse ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytų valstybės politiko elgesio principų ar reikalavimų; 3) **konstatuoti, kad valstybės politikas pažeidė šiame kodekse ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytus valstybės politiko elgesio principus ar reikalavimus**; 4) rekomenduoti valstybės politikui suderinti savo elgesį ar veiklą su šiame kodekse ar institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytais valstybės politiko elgesio principais ar reikalavimais; 5) rekomenduoti viešai atsiprašyti; 6) įtarus esant nusikalstamos veikos požymių, perduoti medžiagą ikiteisminio tyrimo įstaigoms ar prokuratūrai.

n u s p r e n d ė :

Konstatuoti, kad Mažeikių rajono savivaldybės tarybos narė Lina Rimkienė pažeidė Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso 4 straipsnio 1 ir 6 punktuose įtvirtintus valstybės politikų elgesio principus.

Paskelbti priimtą sprendimą Mažeikių rajono savivaldybės interneto svetainėje www.mazeikiai.lt.

Etikos komisijos pirmininkė

Genoveita Gricienė